

Pandemija je dala pečat mom mandatu

Redateljica *Dora Ruždjak Podolski* otkriva da je dobila ponudu za još jedan mandat u Dubrovniku, ali ju je odbila

Tia Špero

Posljednja premijera ovogodišnjih, 74. Dubrovačkih ljetnih igara, "Sjetne žene raguzejske", djelo je intendantice Igara Dore Ruždjak Podolski. Uoči predstave, koju ćemo u Parku Gradac gledati 17. kolovoza, razgovarali smo o njezinoj posljednjoj godini mandata, ali i izazovima s kojima se suočila tijekom godina vođenja ove legendarne kulturne manifestacije.

Fascinantna je ideja iza predstave "Sjetne žene raguzejske" – koliko shvaćam, radi se o povijesti svakodnevice, koja je često zanemarena. Čini mi se da zaista malo znamo o životima običnih ljudi tijekom povijesti, a još manje o životima žena.

Početni impuls bio je baviti se temom ženskosti i svime onime što ženskost jest. Vrlo je to širok pojam, znam, ali pokušat ću ga što više obuhvatiti u ovome razgovoru. Ta je ideja nastala još u doba pandemije, kada sam s Hrvojem Ivankovićem razgovarala o životima žena u doba Dubrovačke Republike jer one su imale vrlo ograničene životne izbore – mogle su ili otići u samostan ili se udati. Treće solucije nije bilo. Marijana Fumić, autorica teksta i dramaturginja ove predstave, bavila se istraživanjem složenih okolnosti u kojima su živjele žene kroz višestoljetnu povijest Republike radeći adaptaciju romana Ivana Salečića "Glava lava" za 72. Dubrovačke ljetne igre. Tada je ona skupila obilje građe, koju smo iskoristili za ovu predstavu, te dodala i novu. Reći ću da se u "Sjetnim ženama raguzejskim" radi o devet žena koje su obitavale u Dubrovniku od 14. do 20. stoljeća. Namjerno smo odabrali širok vremenski dijapazon kako bismo mogli rekreirati fankciju u fikcijsko viđenje njihovih života.

Dakle, u predstavi je riječ o stvarnim ženama koje su obilježile Dubrovnik i njegovu povijest?

Tako je, govorimo o stvarnim osobama, stvarnim ženama i uprizorujemo njihove živote. Prva od njih je Filipa Menčetić, gospodarstvenica iz 14. stoljeća koja je posjedovala izuzetno mnogo nekretnina – od Kotora i Dubrovnika, preko Pelješca do Venecije. Zaista je bila nevjerojatno sposobna žena. Ostala je udovica u 35. godini i od muža je, ako tako možemo reći, preuzela cijeli biznis. Zatim u istom stoljeću obrađujemo priču o Maruši, hodočasnici koja je putovala u Svetu Zemlju u dobi od 19 godina. Tada je postojao običaj da se izabere osoba koja bi na neki način "kupovala oprost" u Svetoj Zemlji, odnosno da dio Svete Zemlje i kršćanskog blagoslova prenese u Dubrovnik, no bilo je vrlo neobično što je ona za taj za-

DORA RUŽDJAK PODOLSKI nakon završetka mandata posvetit će se radu na Akademiji, a predstave njenih studenata poput "Posljednjeg Čehova u Hrvatskoj", koja se izvodi 26. listopada u Kerempuhu, iznimno su hvaljene "Privilegirana sam da s takvim mladim, predivnim, darovitim ljudima mogu ostvarivati velike rezultate", kaže redateljica.

datak odabrana u tako mladoj dobi. Nažalost, umrla je na brodu i za nju znamo iz njezine oporuke koju je upravo na tome brodu napisala. Iduća je priča iz 16. stoljeća, o Mariji Gučetić. Njen suprug Nikola bio je filozof, međutim ona je s njim stvarala i bila njegovom muzom. A ono što je posebno intrigantno jest to da je prijateljela s Cvijetom Zuzorić i nakon što je Cvijeta postala metom mnogih zlih jezika u Dubrovniku, Marija Gučetić ju je obranila u predgovoru knjige svog muža i, kako se kolokvijalno kaže, "oplela" po Republici. Nažalost, njezine riječi bile su cenzurirane i bilo ih je zabranjeno ponovno tiskati. Ona je, zaista možemo reći, bila prvom feministicom i filozofkinjom u nas. Potom, tu je priča o Anici Bošković, sestri Rudera Boškovića, ženi koja je

imala izuzetno puno potencijala, ali je svoj privatni život žrtvovala posvećenju disfunkcionalnoj obitelji. Ona je i prva žena na ovim prostorima kojoj je objavljena knjiga za života, "Razgovori pastirski", te je poznata kao začetnica hrvatske dječje književnosti. Neobična je priča i o silovanoj djevojčici Luciji Miladinović, koja se potom udala za svog napadača nakon što je on izašao iz zatvora. Bavimo se stoga i pitanjem što je u to vrijeme značilo "otkupiti svoju čast" jer samo udajom za svog silovatelja mogla je ta mlada oštećena žena povratiti svoj život, biti prihvaćena u društvu i izbrisati taj biljeg sa sebe. Ispričat ćemo i ponešto drukčiju priču, onu o ubojici Pavli Čelović iz 17. stoljeća, ženi koja je imala istovremeno dvojicu ljubavnika i organizirala ubojstvo svojeg supruga! U istom sto-

ljeću bavimo se i životom pekarice Nike Našimoke. Rano ostaviš udovicom, Nika je otvorila svoj pekarski obrt i postala na neki način alfa i omega uličnog života Dubrovnika. Postoje čak i određene indicije da se bavila špijunažom!

Bavite se, kazali ste, i nekim ženama iz ne toliko daleke prošlosti?

Tako je. Jedna od njih je Jelena Pucić Sorkočević, koja je živjela u 19. stoljeću. Bila je plemkinja, pohađala je studije u Firenci i bila dijelom izuzetno naprednog intelektualnog dubrovačkog miljea. Naravno, taj studij služio je samo tome da bude "bolja i ugodnija bračna družica" svome suprugu. Bila je i sjajna pijanistica i skladateljica, a kažu da se njezin klavir danas nalazi u Kneževu dvoru, na prvom katu u jednoj od salo-

ča. Njena je priča fascinantna jer je bila i u sukobu s Ljudevitom Gajem, kojem je posudila obiteljski primjerak originalnog i jedinog rukopisa knjige Dinka Ranjine iz 15. stoljeća, a on joj ga nikada nije vratio! Posljednja žena, iz 20. stoljeća, je Jelena Dorotka Hoffman, koja je rođena u Dubrovniku, a potom se udala za austrougarskog časnika. I ona je rano ostala udovicom i nakon toga, jer je bila dobro situirana, otišla izučavati slikarstvo u Pariz. Družila se s Picassom, Matisseom, Bretonom, Cocteauom i brojnim velikim umjetnicima tog vremena, a ona sama slovi za prvu kubističku slikaricu u Hrvatskoj. Nakon svojevrsnog bankrota vratila se u Dubrovnik. Živjela je kao "oridino" na Konalu, uzgajajući egzotične biljke, baveći se vrtlarstvom te praveći med. Imala je avangardne

ANSAMBL PREDSTAVE čini 9 glumica: Nataša Dangubić, Gloria Dubelj, Anica Kontić, Nataša Kopeč, Iva Kraljević, Lana Meniga, Lidija Penić-Grgaš, Lucija Rukavina i Nikolina Prkačin te glumac Marin Klišmanić

Predstava "Sjetne žene raguzejske" progovara o životima i sudbinama devet žena koje su obitavale u Dubrovniku od 14. do 20. stoljeća.

ideje, uništavala je vlastite radove i uvijek je bila izuzetno svoja i nepokolebljiva u individualizmu. To je ono o čemu kroz ovu predstavu progovaramo – o ženskom individualizmu.

Moram priznati da me, iako sam čula za neke od ovih žena, zaista sram što do sada nisam bila upoznata s njihovim fantastičnim životima.

Rijetko tko o tome zapravo išta zna, osim povjesničara na čije smo se radove uvelike oslanjali radeći ovu predstavu. I zato je velik privilegij o tome progovarati. Radimo predstavu s devet fantastičnih glumica različitih dobnih skupina. One su Nataša Dangubić, Gloria Dubelj, Anica Kontić, Nataša Kopeč, Iva Kraljević, Lana Meniga, Lidija Penić-Grgaš, Lucija Rukavina i Nikolina Prkačin. U podjeli je i jedan glumac, Marin Klišmanić. Marijana Fumić, Saša Božić i ja razmišljali smo o tome kako nam je u predstavi potreban i "muški princip" jer se ženski princip, smatrali smo, ne može kompletno ispričati izvan odnosa s onim muškim. Tako da Marin zapravo tumači sve muškarce tih posebnih žena.

Ova predstava vaš je autorski projekt – kako ste uspjeli uskladiti sve svoje dužnosti intendantice s tim zahtjevnim poslom?

Moram reći da prva zamisao jest bila da "Sjetne žene raguzejske" budu moj autorski projekt, ali on zapravo to više nije. Najprije, glumci su dali uistinu puno svog autorskog upliva u cijeli proces, ja sam ih samo u tome vodila. Saša Božić u ovom je slučaju zadužen za scenski pokret, ali njegova je uloga i veća od toga, on je moj dragocjeni suradnik te iz dva različita kuta promišljamo ovu predstavu. A najveći teret pada na leđa Marijane Fumić jer je ona kreirala zanimljive scene iz tih svakodnevnih života žena. Stela Mišković, naša iznimna suradnica iz Cetinja, dramaturginja je izvedbe, a nezaobilazni sukreator je i Maro Martinović, koji sav tekst prevodi na dubrovački govor, koji Maro uistinu njeguje i čuva, i samim time materijal dobiva posebnu, nostalgичnu i melodičnu notu. A kako ja to uspijevam uskladiti? Cijeli se ovaj pogon Dubrovačkih ljetnih igara kroz dugi niz godina zahuktao i postao samostalan, funkcionira sjaj-

no bez većih intervencija. To je možda moj najveći uspjeh. Naravno, ima i zahtjevnih trenutaka na festivalu, ali mi smo uhodan tim i ne damo se više tako lako izbaciti iz cipela.

Ovo vam je i zadnja godina mandata intendantice – kako se osjećate sada naspram onog trenutka kada ste tek prihvatila ovaj posao? Usred mandata pogodile su vas i dvije pandemijske godine. Kako ste kroz to prošli?

Osjećam se puno mirnije i psihički zaista mnogo bolje nego na početku mandata. Pandemijska nas nije uopće obeshrabrila. Točno se sjećam razgovora s ministricom, u vremenu onih pandemijskih šetnji, kada smo imali direkciju da ostanemo kod kuće ili da šecemo na otvorenom, sami naravno. Kako to sada zvuči nadrealno, ali tako je živio cijeli svijet, pa i mi! U tom razgovoru ministrici sam garantirala da mi kao umjetnici, Saša Božić, Tomislav Fačini i ja, zaista možemo umjetnički iznijeti program. Jer sve smo planirane programe zapravo morali otkazati, a potom nove prilagoditi rigidnim epidemiološkim mjerama. Dramski se program morao potpuno iznova kreirati i na njemu smo radili manje od dva mjeseca. Ja sam ministrici garantirala da ćemo uspjeti, i jesmo. Iznimno sam ponosna na to. To baš smatram pečatom svog mandata.

Postoji li nešto što ste tijekom godina željeli ostvariti, ali niste uspjeli?

Dogovorili smo gostovanje jedne svjetske zvijezde, međutim kako se svijet ponovno okrenuo naglavačke zbog rata u Ukrajini, to se nije ostvarilo. Ali i općenito, ima tu strašno puno ideja, koje non-stop vrve i iskaču, pa se mijenjaju i izvrcu naglavačke – to je normalno, kreativci smo. Inače, od ministrice sam bila dobila ponudu za novi mandat, no ljubazno sam se zahvalila na ukazanom povjerenju jer zaista smatram da je vrijeme da neka nova, svježija energija dođe na Igre, tako da Martini Filjak i njezinu timu od sveg srca želim puno uspjeha.

Ljetne igre često se spominju u kontekstu kulturnog turizma. No, koliko je on zapravo razvijen u ovoj atmosferi masovnog turizma kojim je pogodan Grad?

Ima još izuzetno puno prostora za rad na kulturnom turizmu u Dubrovniku. No, moram odmah naglasiti da to ne može biti zadatak samo Igara. Zaista se mora stvoriti šira platforma koja će se baviti tom problematikom, kontinuirano, planski, strateški. U to moraju biti uključeni i Ministarstvo turizma, Ministarstvo kulture, Turistička zajednica Hrvatske i Dubrovnika te Grad Dubrovnik i Županija! Mislim da se može i treba napraviti još puno toga na tom planu. ●